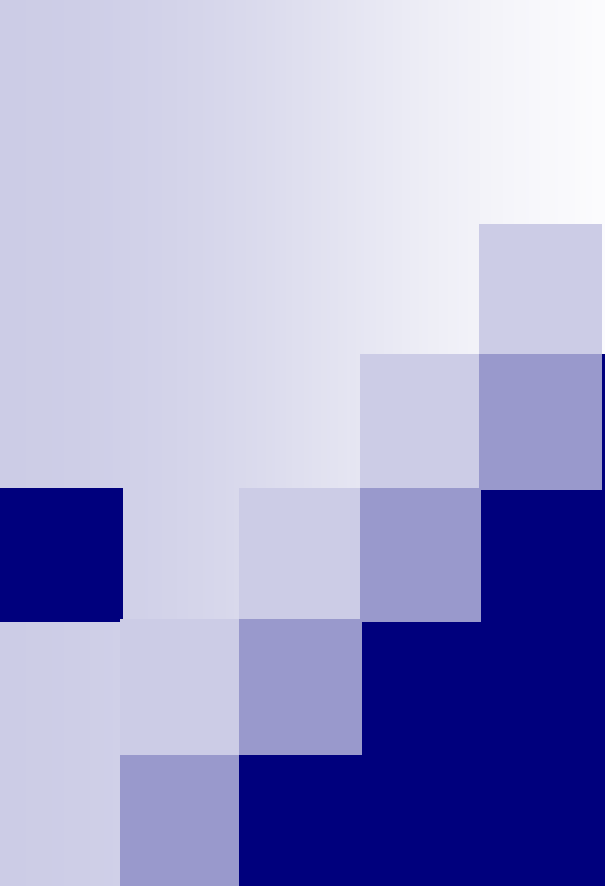

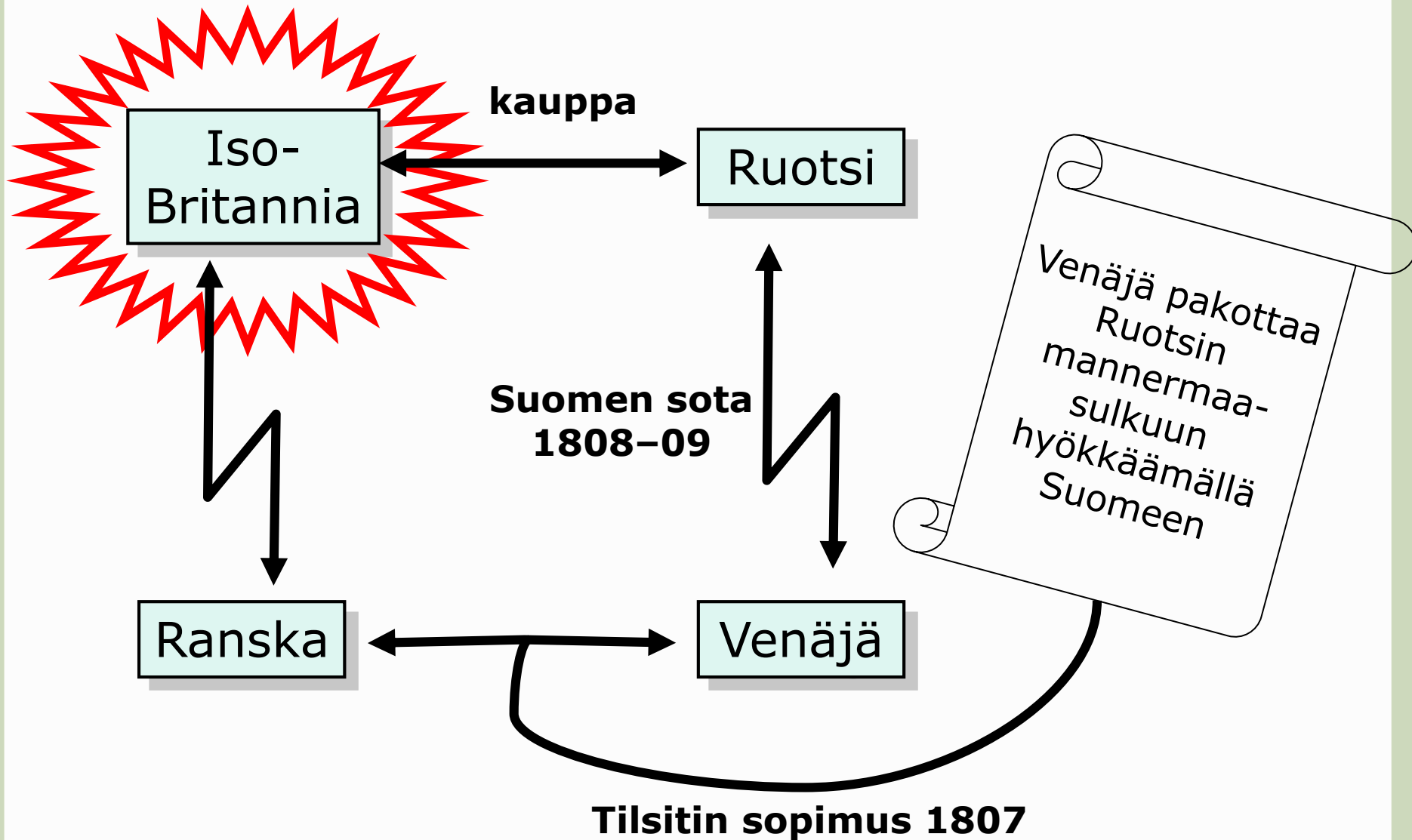
Kpl 1

Suomen sota

Suomen suuriruhtinaskunta

manner-
maasulku

Suomi liitetään Venäjään

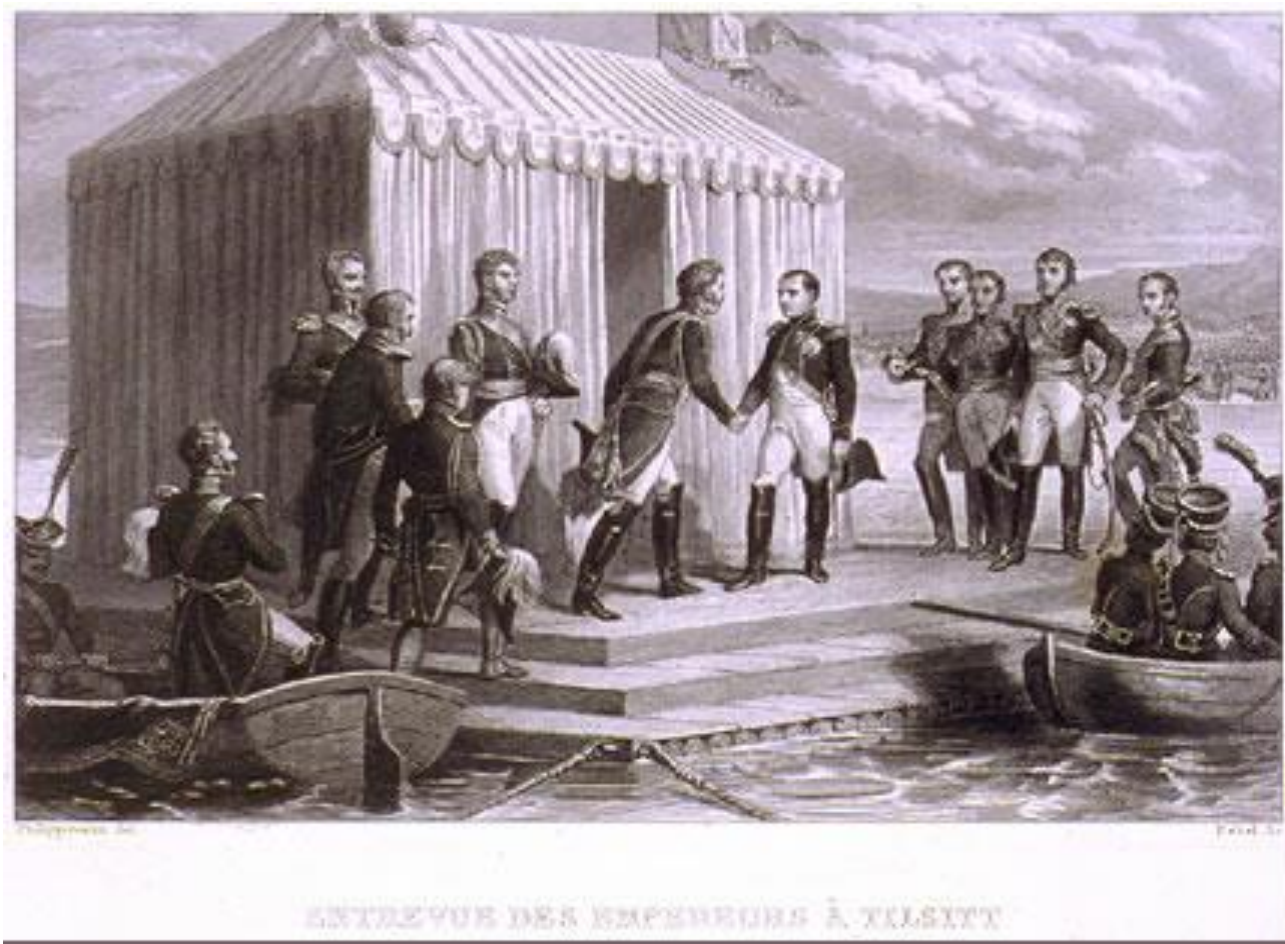
SUOMEN SODAN TAUSTAA

- Ranskan Napoleon oli valloittanut 1800-luvun alussa suuren osan Eurooppaa
 - Englanti lyömättä → keinoksi mannermaasulku eli yritettiin estää kauppa Englannin kanssa
- Ruotsi kävi kauppaa Englannin kanssa → ei suostunut kauppasaartoon
 - kuninkaana Kustaa IV Aadolf
- Tilsitin sopimus 1807: Ranskan keisari Napoleon ja Venäjän keisari Aleksanteri I sopivat, että Aleksanteri pakottaa Ruotsin mukaan saartoon → Suomi palkkioksi → Suomen sota

Napoleon...
666....

Ruotsin kuningas
Kustaa IV Aadolf

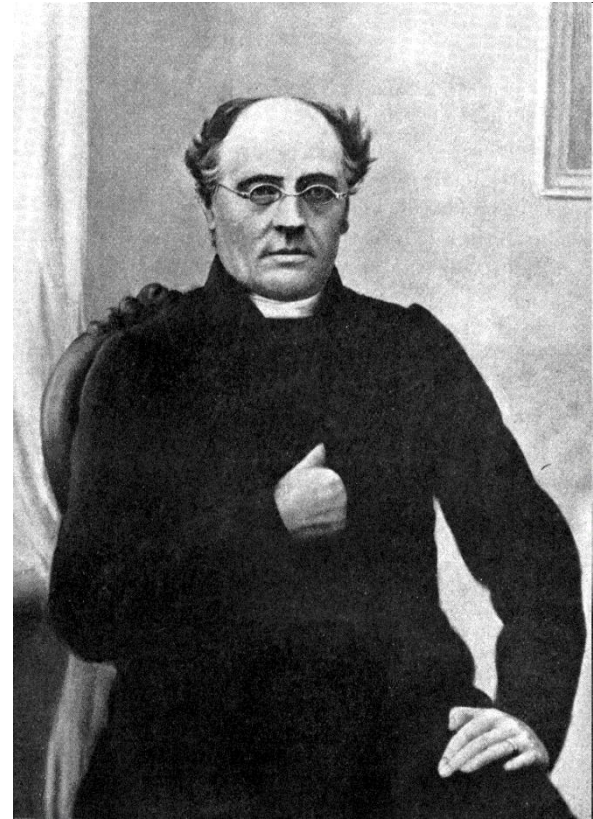
Ranskan Napoleon ja Venäjän Aleksanteri I tapaavat Niemen-jokeen ankkuroidulla lautalla.

SUOMEN SOTA

- Helmikuussa 1808 Venäjä hyökkäsi Suomeen
- Ruotsi ei pystynyt torjumaan hyökkäystä
 - Venäjä miehitti eteläisen Suomen
 - Sveaborg (Suomenlinna nykyään) antautui toukokuussa taisteluitta
- Pohjanmaalla ja Savossa taisteluja – voitokkaitakin - vihollista vastaan
 - mm. Pulkkilassa, Koljonvirralla (ks. Siikajokilaakson historia)
- Venäjä kuitenkin vahvempi: Ruotsi joutui taipumaan rauhaan 1809

- Johan Ludvig Runeberg kuvasi myöhemmin Suomen sodan tapahtumia *Vänrikki Stoolin tarinoissa*.

- kirjoitti ruotsiksi
- todellisia ja kuvitteellisia henkilöitä – esim. Sven Dufva, Lotta Svärd
- ihannoitu kuva urhoollisesta suomalaisesta sotilaasta

Johan Ludvig (J.L. Runeberg)
– Suomen kansallisrunoilija

VENÄJÄN VALTAAN

- venäläiset kohtelivat suomalaisia varsin hyvin
 - monet suomalaiset pian yhteistyöhön venäläisten kanssa
- Porvoossa maaliskuussa 1809 kokous ("valtiopäivät"), jossa keisari Aleksanteri I oli läsnä
 - otti vastaan uskollisuudenvalan Suomen säädyiltä

Mitä keisari lupasi hallitsijavakuutuksessa?

Lue seuraava dokumentti ja vastaa
kysymykseen.

■ keisari antoi hallitsijanvakuutuksen

Pidän voimassa maan uskonnon ja perustuslain sekä säätyjen erioikeudet!

ALEXANDER I.

Jumalan Armosta,
 Keisari ja Igewaldias yli koko Rußanmaan
 K. K. K.

Suuri Ruhtinas Suomen maasa
 K. K.

Teemme tietäväksi: Että sitte kuin ME Sen Korkeimman edeslähomistella olem-
 ma ottaneet Suuren Ruhtinan maan Suomen hallitukseen ala, olemma ME tämän
 kautta tahtoneet wahwistaa ja kiinnittää Maasa olevan Eristillisen Dpin ja perustus-
 lait niin myös niitä wapauksia ja oikeuksia, kuin kufin Edäty nimitetysä Suuresta Ruh-
 tinan maasa erinomattain, ja kaikki sen Asuwaifet yhteisest, niin ylhäifet kuin alhaifet
 tähän saakka Constitutionin eli säätämisen jälkeen owat nautinneet: Lupaamme myös
 pitää kaikkia niitä etuja ja asetusia wahwana ja järkähtämättömänä heidän täydellisessä
 woinaifansa. Suuremmaksi wispyderi olemma ME tämän Wakutus-Kirjan MEYDIN
 omalla kädellämme ala kirjoittaneet. Annettu Borgåssa sinä 22 päivästä Maalis-
 Kuusta 1809.

Pääkirja on korkeimmasti omalla kädellä allekirjoitettu

ALEXANDER.

Että tämä on meidän Keskemme oikein Edäty,
 wahwistaa Armoillisimman kätön jälkeen
 ROB. H. REHBINDER,
 Palwelusja katek D. M. Keisarin työländ
 Suomen Kkoisa.

Aleksanteri I:n
 hallitsijan-
 vakuutus

ME ALEXANDER I.,
Jumalan Armosta,

Kejsari ja Itsevaldias yli koko Ryssänmaan etc. etc. etc.
Suuri Ruhtinas Suomen maasa etc. etc.

Teemme tiettäväxi: Että sitte kuin ME Sen Korkeimman edeskatsomisesta olemma ottaneet Suuren Ruhtinan maan Suomen hallituxemme ala, olemma ME tämän kautta tahtoneet vahvistaa ja kiinittää Maasa olevan Christillisen Opin ja perustuslait niin myös niitä vapauxia ja oikeuxia, kuin kukin Sääty nimitetysä Suuresa Ruhtinan maasa erinomattain, ja kaikki sen Asuvaiset yhteisesti, niin ylhäiset kuin alhaiset tähän saakka Constitutionin eli säättämisen jälkeen ovat nautinneet; Lupaamme myös pitää kaikkia niitä etuja ja asetuxia vahvana ja järkähtämättämänä heidän täydellisesti voimasansa. Suuremmaxi visseydexi olemma ME tämän Vakutus-Kirjan MEIDÄN omalla kädellämme ala kirjoittaneet. Annettu Boråsa sinä 15/27 päivänä Maalis-Kuusa 1809.

Pääkirja on korkiammasti omalla kädellä allekirjoitetu
ALEXANDER.

-
- Suomi sai erillishallinnon, jota alettiin myöhemmin nimittää autonomiaksi (itsehallinto)
 - Miksi Suomi sai autonomian?
 - Venäjän keisari oli Suomen suuriruhtinas
 - itsevalti

Mikä Suomessa muuttui?

Taloudelliset muutokset:

- verot Suomesta Suomen tarpeisiin
- tulliraja
- oma budjetti
- rupla rahaksi Ruotsin rahan rinnalle

Hallinnolliset muutokset:

- oma keskushallinto
- valta suomalaisille virkamiehille
- ei asevelvollisuutta
- "Vanha Suomi" liitettiin Suomeen
- Helsingistä pääkaupunki

SUOMEN SUURIRUHTINASKUNTA

- Haminan rauha Ruotsin ja Venäjän välillä
 - Suomen alue Venäjälle. Raja pohjoisessa Tornio- ja Muoniojokeen → suomalaisasutusta jäi Ruotsin puolelle (meänkieliset)
 - Venäjä sai Ahvenanmaan

-
- Suomi sai oman hallituksen, senaatin v.1816
 - Pietariin Suomen asiain komitea/Suomen valtiosihteeri
 - Ylihallituksia Suomeen
 - esim. Suomen pankki, lääkintöhallitus, postilaitos

-
- Suomalaisista tuli uskollisia alamaisia
 - tyytyväisiä asemaansa Venäjän yhteydessä
 - Suomen asema monessa suhteessa parempi kuin aikoinaan Ruotsin yhteydessä

HELSINKI

- Turku oli maantieteellisesti ja henkisesti liian lähellä Ruotsia
 - Helsingistä Suomen pääkaupunki vuonna 1812 → Engel suunnitteli kaupungin ydinkeskustan
 - empire-tyyli (uusklassismi)
 - yliopisto Turun palon jälkeen Helsinkiin vuonna 1828
 - ”Keisarillinen Aleksanterin yliopisto”

Senaatintori

Valtioneuvoston linna

RUNEBERGIN RUNO

SVEN DUFVA

Sven Dufva (Runebergin Vänrikki Stoolin tarinoista)

(suom. Paavo Cajander)

Sven Dufvan isä köyhä ol', viraton kersantti,
jo ikämies, kun Kustavin sodassa taisteli;
maatilkustansa niukan sai nyt leipäpalasen,
ja lasta häll' ol' yhdeksän, ja nuorin niistä Sven.

Älyä kuinka äijällä lie ollut itsellään
jaella lapsijoukollen, ei tiedä yksikään;
mut vanhemmille varmaankin lie liiaks antanut,
kuin nuorimmalle muuta ei kuin hiukka ripponut.

Pojasta tuli kuitenkin väkevä, harteava,
kuin orja raatoi pellolla ja kaatoi kaskea,
ol' iloisempi, nöyrempi kuin moni viisaskaan
ja töitä teki kaikkia, päin mäntyyn kaikki vaan.

"Miks, Herran nimess', aikonet sinäkin, poloinen?"
näin ukko Dufva useinkin saneli tuskaillen.
Kun laulu tuo ei loppunut, Sven maltin menettää
ja itse käypi miettimään, min parhain ymmärtää.

Kun tuli Dufva kersantti siis kerran jällehen
ja laski vanhaa virttänsä: "Voi, miks aiot, Sven?"
niin aivan ukko ällistyi, kun poika aukaisi
leveän suunsa, vastaten: "He, sotamieheksi!"

Ivaten vanhus hymyili. "Sinäkö, nulikka,
sinäkö sotamieheksi? He, tiedä huutia!"
"Niin", lausui poika, "täällä teen ma kaikki hullusti,
ehk' eestä maan ja kuninkaan on kuolla selvempi."

Tuost' ukko Dufva hämmästyí ja heltyí itkemään;
Sven, pussin selkääns' ottaen, läks joukkoon lähimpään.
Hän terve oli, mittava, no, muusta huoli viis,
rekryytiks väkeen Dunckerin pääs tinkimättä siis.

Tulipa sotatemppuja nyt Dufvan harjoittaa,
se omituist' ol' laatuaan ja nähdä hupaisaa;
korpraali huusi nauraen ja nauroi huutaen,
Sven toimessa ja leikissä ol' yhtä totinen.

Niin uupumaton oli hän kuin tuskin yksikään,
hän maata polki tömistí ja astui hiessään;
mut käännöstä kun käskettiin, he pettyí ainiaan,
tek' "oikeaan" ja "vasempaan", päinvastoin aina vaan.

"Jalalle pyssy" oppi hän ja "pyssy olkahan",
tanahan laski painetin ja teki kunnian;
vaan "kunniaa" kun huudettiin, hän laski painetin,
kun pyssyn piti jalalle, se olkaan lensikin.

Näin tuli Dufva kuuluksi äkseerauksestaan,
ja kaikki, miehet, päälliköt, ne häntä nauramaan.
Mut vakaana hän astui vain ja tyytyi kaikkihin
ja toivoi aikaa parempaa, - niin sota syttyikin.

Kun joukon tuli lähteä, niin miehet miettimään,
kyllinkö viisas Dufva lie sotahan lähtemään.
Hän antoi heidän hölpöttää ja tyyneä tuumi vaan:
"Jos muiden kanss' en mennä saa, tok' yksin mennä saan."

Omasta kohden kuitenkin sai pyssyn, rensselin,
leirissä teki rengin työt, sodassa soturin;
mut passaukset, tappelut käv' yhtä juoheaan,
eik' araks häntä mainittu, vaan hupsuks toisinaan.

Paluuta tehtiin, ryssä tuo hätyytti ahdistain,
ja jokivartta Sandels nyt peräytyi verkkaan vain.
Vähäisen matkan päässä siit' on porraskäytävä,
ja siinä seisoj miestä vain noin parikymmentä.

Tien korjuu heillä toimena, ja, työnsä tehtyään,
etäällä sodan melskeestä pitivät lystiään
ja lähitalost' ottivat, mit' irti saivat vaan;
Sven Dufva myötä oli myös, hän pantiin passaamaan.

Mut toista tuli, törmältä kun täyttä vauhtia
riens' adjutantti Sandelsin, hevonen vaahdossa:
"Jumalan tähden, portaallen, aseihin", huusi hän,
"vihollisjoukon tiedetään täst' yli pyrkivän."

Päämiehelle hän lisäsi: "Te silta purkaka,
jos voitte, muuten viimeiseen verehen taistelkaa!
Hukassa kaikk' on, taaksemme jo ryssät ennättää;
apua saatte, kernaali jo tulla lennättää."

Hän kiiti pois. Mut ehdittiin töin tuskin sillallen,
kun ryssäparvi täyttävi jo rannan vastaisen.
Se laajenee, se taajenee, se tähtää, laukaisee;
jo suomalaista kahdeksan ens paukaus pyyhkäisee.

Ei hyvä enää viipyä, jokainen häikähtää.
Taas paukaus, ja jäljelle vain viisi miestä jää.
"Kivääri sojoon, taaksepäin!" nyt komennettiin.
Sven Dufva yksin hairahtui ja lasi painetin.

Käännöskin Dufvan taaksepäin ol' eriskummainen:
peräytymään kun käskettiin, hän hyökkäs sillallen
ja seiso siinä jäykkänä, vakaana, vanhoillaan,
kaikille valmis neuvomaan paraita temppujaan.

Ei aikaakaan, niin saakin hän jo niitä osoittaa,
kun silta täyteen ryssiä samassa tuoksahtaa.
Yks toisen perään rynnähtää, mut heistä joka mies sai
oikeaan ja vasempaan, niin että tempun ties.

Käsinpä tät karhua ei voitu kukistaa,
ja lähin mies se luodilta hänt' aina varjoaa;
mut ryssäin kiihtyy rohkeus, kun toivo heikkenee;
nyt Sandels saapuu, huomaapi, kuin Dufva ottelee.

"Hyv' on", hän huutaa, "niin, kas niin, sa poika urhoinen,
äl' yli päästä perhanaa, niin, vielä hetkinen!
Noin suomalainen taistelee, se vasta soturi.
Avuksi, pojat, rientäkää, tuo meidät pelasti."

Ja ryssä huomas rynnäkön nyt tyhjään käynehen,
vihollisjoukko kääntyi pois, hitaasti kulkien.
Kun tyynt' on kaikki, ratsultaan käy Sandels rantahan
ja kysyy miestä, sillalla min näki sotivan.

Sven Dufvaa näytetään. Hän on jo loppuun taistellut
ja taistellut kuin mies, ja nyt on taisto tauonnut;
hän näyttää siihen nukkuneen lepäämään leikistään.
Vakaampi ei, mut kalvaampi on paljon entistään.

Ja Sandels silloin kumartuu kuollutta katsomaan,
ei tuntematon ole tuo, vaan tuttu vanhastaan;
mut alla hänen rintansa punoittaa nurmi nyt,
on luoti käynyt sydämeen, on veri ehtynyt.

"Se luoti tiesi paikkansa, sit' eipä kieltää voi,
enemmän tiesi se kuin me", näin kenraal' aprikoi,
"ei kajonnut se heikkohon ja huonoon otsahan,
parempahan se pyrki vain, jalohon rintahan."

e sanat sotajoukossa levisi yleiseen,
ja kaikki myönsi Sandelsin totuuden lausuneen:
"Älyä kyll' ei Dufvalla lie liiaksi ollutkaan,
pää huono oli", arveltiin, "mut sydän paikallaan."

J.L. Runeberg: Vänrikki Stoolin tarinat.